

CARSON MCCULLERS

EL COR ÉS UN CAÇADOR
SOLITARI

Traducció d'Alba Dedeu

Barcelona

Títol original: *The Heart Is a Lonely Hunter*
Copyright © 1940 by Carson McCullers

Amb el suport del Departament de Cultura

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Primera edició: octubre del 2017

© de la traducció: Alba Dedeu, 2017

© d'aquesta edició: L'Altra Editorial
Gran Via de les Corts Catalanes, 628, àtic 2a
08007 Barcelona
www.laltraeditorial.cat

Impressió: Romanyà Valls

Maquetació: EdicTal

DIPÒSIT LEGAL: B. 23.250-2017

ISBN: 978-84-946556-6-1

Qualsevol forma de reproducció, distribució,
comunicació pública o transformació d'aquesta obra
requereix l'autorització prèvia i per escrit de L'Altra.

Tots els drets reservats.

PRIMERA PART

I

A la ciutat hi havia dos muts, i sempre estaven junts. Cada matí, d'hora, sortien de la casa on vivien i caminaven de bracet carrer avall cap a la feina. Aquells dos amics eren molt diferents. El que anava sempre al davant era un grec obès i d'aire somiador. A l'estiu duia un polo de color groc o verd ficat de qualsevol manera per dins dels pantalons al davant i penjant per fora a la part del darrere. Quan feia més fred, sobre aquesta peça es posava un jersei gris sense forma. Tenia una cara rodona i oliosa, amb unes parpelles entretancades i uns llavis que es corbaven en un somriure afable i estúpid. L'altre mut era alt. Els seus ulls tenien una expressió viva i intel·ligent. La seva aparença era sempre impecable, i es vestia amb molta pulcritud.

Cada matí, tots dos amics caminaven plegats en silenci fins al carrer major de la ciutat. Llavors, quan arribaven davant una botiga de fruita i lliminadures s'aturaven un moment a fora, a la vorera. El grec, l'Spiros Antonapoulos, treballava per al seu cosí, que era el propietari d'aquella botiga. La seva feina consistia a preparar caramels i lliminadures, treure la fruita de les caixes i mantenir net l'establiment. Gairebé sempre abans d'anar-se'n, el mut prim, en John Singer, posava la mà al braç del seu amic i el mirava un segon a la cara. Després d'aquell comiat, en Singer travessava el carrer i es dirigia tot sol a la joieria on treballava de gravador.

Cap al tard, els dos amics es retrobaven. En Singer tornava a la fruiteria i s'esperava fins que l'Antonapoulos estava a punt per marxar. El grec treia mandrosament préssecs o melons

d'una caixa, o potser es mirava les tires còmiques a la cuina del fons, on preparava els caramels. Abans que se n'anessin, l'Antonapoulos sempre obria una bossa de paper que durant el dia amagava en un dels prestatges de la cuina. A dins hi guardava miquetes de menjar que havia anat colleccionant al llarg del dia: un tros de fruita, mostres de caramel, o la punta d'una salsitxa de fetge. Habitualment, abans de marxar, l'Antonapoulos se n'anava amb passos lents i pesants cap a l'aparador de vidre de la part del davant de la botiga on hi havia alguns embotits i formatges. L'obria per darrere fent córrer el vidre, i la seva mà molsuda en remenava afectuosament el contingut fins a trobar la cosa exquisida que volia. De vegades, el seu cosí, l'amo, no el veia. Si se n'adonava, però, es quedava mirant fixament el seu cosí amb una expressió d'advertència a la cara tensa i pàl·lida. Llavors l'Antonapoulos movia tristament la vianda d'un extrem de l'aparador a l'altre. Quan això passava, en Singer s'estava quiet amb l'esquena molt recta i les mans a les butxaques, mirant cap a una altra banda. No li agradava veure aquesta petita escena entre els dos grecs. Perquè, exceptuant la beguda i cert plaer secret i solitari, l'Antonapoulos es delia per menjar més que per cap altra cosa al món.

Al vespre, els dos muts caminaven lentament cap a casa. Quan eren a casa, en Singer parlava a l'Antonapoulos sense parar. Les seves mans formaven les paraules amb un seguit de signes ràpids. La cara li traspuava entusiasme i els ulls d'un color gris verdós li espurnejaven, brillants. Amb les seves mans primes i fortes explicava a l'Antonapoulos tot el que havia passat durant el dia.

L'Antonapoulos seia escarxofat i ple de mandra, i mirava en Singer. Rares vegades es dignava a moure les mans per dir res, i quan ho feia era per dir que tenia gana o que volia dormir o beure. Aquestes tres coses sempre les deia amb els mateixos signes vagues i maldestres. A la nit, si no anava massa begut,

s'agenollava davant el seu llit i resava una estona. En aquells moments, les seves mans molsudes formaven les paraules «Sant Jesús», o «Déu», o «Estimada Maria». Aquelles eren les úniques paraules que deia l'Antonapoulos. En Singer mai no sabia exactament fins a quin punt el seu amic entenia totes les coses que li deia. Però no tenia importància.

Compartien la planta de dalt d'una petita casa a prop del barri comercial de la ciutat. Tenien dues habitacions. L'Antonapoulos preparava tots els àpats que feien en els fogons de querosè de la cuina. Per a en Singer hi havia cadires rectes i senzilles i per a l'Antonapoulos, un sofà encoixinat. Els mobles del dormitori consistien principalment en un gran llit de matrimoni cobert amb un edredó per al grec i en un catre estret de ferro per a en Singer.

Per fer el sopar sempre calia molt de temps, perquè l'Antonapoulos adorava el menjar i feia les coses molt a poc a poc. Després de sopar, el grec enorme s'ajeia al sofà i es passava lentament la llengua per cadascuna de les dents, bé per un gest de cortesia seu o bé perquè no volia que el gust del menjar s'esvaís; mentrestant, en Singer feia els plats.

De vegades, a la nit, els muts jugaven a escacs. A en Singer sempre l'havia entusiasmat, aquell joc, i anys enrere havia provat d'ensenyar el grec a jugar-hi. Al principi no havia aconseguit que el seu amic s'interessés per les raons de moure les diverses peces pel tauler. Llavors en Singer va començar a guardar una ampolla d'algun bon licor sota la taula per treure-la després de la lliçó. El grec mai no va arribar a dominar els moviments erràtics del cavall ni l'àmplia mobilitat de la reina, però sí que va aprendre a fer uns quants moviments encadenats d'obertura. Volia les peces blanques, i si li oferien les negres es negava a jugar. Després dels primers moviments, en Singer continuava jugant tot sol, mentre el seu amic mirava la partida ensonyat. Si en Singer llançava atacs brillants contra les seves

pròpies peces i acabava matant el rei negre, l'Antonapoulos sempre estava molt orgullós i satisfet.

Els dos muts no tenien cap altre amic, i, llevat del temps que passaven a la feina, sempre estaven sols l'un amb l'altre. Cada nou dia s'assemblava molt a qualsevol altre dia, perquè passaven tant de temps sols que mai no hi havia res que els alterés la rutina. Un cop a la setmana anaven a la biblioteca perquè en Singer agafés una novel·la de misteri, i els divendres a la nit anaven al cinema. D'altra banda, el dia de paga sempre feien cap al fotògraf de sobre la botiga de l'Exèrcit i l'Armada perquè retratessin l'Antonapoulos. Aquests eren els únics llocs que visitaven de manera regular. Hi havia moltes parts de la ciutat que ni tan sols havien vist mai.

La ciutat es trobava en ple Sud profund. Els estius eren llargs i hi havia molt pocs mesos de fred hivernal. El cel era gairebé sempre d'un atzur cristal·lí i brillant, i el sol cremava amb una resplendor desmesurada. Després arribaven les pluges suaus i fredes de novembre, i més endavant potser venien les gelades i uns quants mesos breus de fred. Els hiverns eren variables, però els estius sempre eren xardorosos. Era una ciutat força gran. Al carrer major hi havia unes quantes illes de cases amb botigues de dos i tres pisos i oficines. De totes maneres, els edificis més grans de la ciutat eren les fàbriques, que donaven feina a una gran part de la població. Les plantes de cotó eren grans i pròsperes, però la majoria dels treballadors de la ciutat eren molt pobres. Sovint, en les cares que es veien pels carrers hi havia la mirada desesperada de la fam i la solitud.

Però els dos muts no se sentien gens sols. A casa s'acontentaven de menjar i beure, i en Singer parlava àvidament amb les mans al seu amic sobre tot el que se li acudia. Així doncs, els anys van anar passant amb aquesta placidesa fins que en Singer va arribar a l'edat de trenta-dos anys i en feia deu que vivia a la ciutat amb l'Antonapoulos.

I aleshores, un dia, el grec es va posar malalt. Es va incorporar al llit amb les mans sobre la panxa voluminosa mentre unes grans llàgrimes olioses li baixaven galtes avall. En Singer va anar a veure el cosí del seu amic, el propietari de la fruiteria, i també va demanar un permís a la seva feina. El metge va prescriure una dieta per a l'Antonapoulos, i va dir que havia de deixar de beure vi. En Singer va observar les ordres del metge de manera estricta. Es passava tot el dia assegut a la capçalera del seu amic i feia el que podia perquè el temps passés de pressa, però l'Antonapoulos es limitava a mirar-se'l furiosament de reüll sense deixar-se entretenir.

El grec estava molt inquiet, i no parava de queixar-se dels sucus de fruita i del menjar que li preparava en Singer. Constantment demanava al seu amic que l'ajudés a aixecar-se del llit per poder resar. Quan s'agenollava, les natges immenses li queien flàccides sobre els peus petits i molsuts. Formava maldestrament els signes per dir «Estimada Maria» amb les mans, i tot seguit agafava la creueta de llautó que duia penjada d'un cordill brut al coll. Els seus grans ulls pujaven cap al sostre amb una mirada temerosa. Després estava de molt mala lluna, i no deixava que el seu amic li parlés.

En Singer era pacient i feia tot el que podia. Feia petits dibuixos, i un dia va fer un esbós del seu amic per entretenir-lo. Aquest retrat va ferir els sentiments del grec enorme, que es va negar a reconciliar-se amb en Singer fins que aquest no li va fer la cara molt jove i agraciada i li va pintar els cabells d'un groc cridaner i els ulls d'un color blau intens. Llavors, el grec va provar d'amagar la seva satisfacció.

En Singer va cuidar el seu amic amb tanta diligència que, passada una setmana, l'Antonapoulos va poder tornar a la feina. A partir d'aleshores, però, la seva manera de viure va ser diferent. Per als dos amics van començar els problemes.

L'Antonapoulos ja no estava malalt, però s'havia produït un

canvi en ell. Estava molt irritable, i ja no s'acontentava de passar-se els vespres tranquil·lament a casa. Quan li venien ganes de sortir, en Singer l'acompanyava, caminant ben a prop rere seu. L'Antonapoulos entrava en un restaurant i, mentre seien a taula, es posava furtivament a la butxaca terrossos de sucre, o un pebrer, o coberts. En Singer sempre pagava el que s'enduia l'altre i no hi havia aldarulls. A casa renyava l'Antonapoulos, però el grec es limitava a mirar-lo amb un somriure inexpressiu.

Els mesos passaven, i aquells hàbits de l'Antonapoulos anaven empitjorant. Un migdia va sortir amb tota calma de la fruïteria del seu cosí i va orinar en públic contra la paret de l'edifici del Banc Nacional a l'altra banda del carrer. De vegades, per la vorera, es creuava amb persones que tenien una cara que no era del seu gust i hi xocava deliberadament, empentant-les amb els colzes i la panxa. Un dia va entrar en una botiga i es va emportar un llum de peu sense haver-lo pagat, i un altre dia es va intentar endur un tren elèctric que havia vist en un aparador.

Aquesta va ser una època de gran angoixa per a en Singer. Contínuament havia de portar l'Antonapoulos als jutjats durant la pausa del dinar per dirimir aquelles vulneracions de la llei. En Singer es va familiaritzar amb el procediment dels jutjats, i es trobava en un estat d'agitació constant. Els diners que tenia estalviats al banc se'ls gastava en fiances i multes. Tots els seus esforços i tots els seus diners els dedicava a mantenir fora de la garjola el seu amic condemnat per furt, comissió d'actes indecents en públic i agressions.

El cosí grec per a qui treballava l'Antonapoulos no s'implicava en absolut en aquests problemes. En Charles Parker (perquè tal era el nom que havia adoptat aquest cosí) va deixar que l'Antonapoulos continués treballant a la botiga, però tothora el vigilava amb aquella cara pàl·lida i tensa, i no feia cap esforç per ajudar-lo. A en Singer li feia una impressió estranya, en Charles Parker, i va començar a trobar-lo desagradable.

En Singer vivia en un trasbals i una angoixa constants. L'Antonapoulos, però, sempre es mostrava igual d'impassible, i passés el que passés conservava aquell somriure afable i flàccid a la cara. Durant tots els anys anteriors, a en Singer li havia semblat que hi havia alguna cosa molt subtil i sàvia en aquell somriure del seu amic. Mai no havia sabut exactament fins a quin punt l'Antonapoulos entenia les coses, ni què pensava. Ara, a en Singer li feia l'efecte que en el somriure del grec enorme hi havia alguna cosa picardiosa i burleta. Sacsejava el seu amic per les espatlles fins que quedava esgotat, i li explicava les coses una vegada i una altra amb les mans. Però no hi havia res que servís.

En Singer s'havia gastat tots els diners, i en va haver de demanar prestats al joier per a qui treballava. Una vegada no va poder pagar la fiança per al seu amic, i l'Antonapoulos va passar la nit a la presó. Quan en Singer el va anar a buscar l'endemà, el grec estava de molt mal humor. No volia marxar. El sopar de cansalada i pa de blat de moro regat amb xarop li havia agradat molt, com també la novetat de dormir a la cel·la i els companys amb qui havia estat.

Havien viscut tant de temps sols que en Singer no tenia ningú que pogués donar-li un cop de mà amb les seves tribulacions. L'Antonapoulos no deixava que res l'immutés ni redreçés els seus mals hàbits. A casa, de vegades preparava aquell plat nou que havia menjat a la presó, i pel carrer no hi havia manera de saber quin disbarat podia fer.

I llavors va arribar el problema final per a en Singer.

Una tarda s'havia arribat a la fruiteria per esperar l'Antonapoulos, quan en Charles Parker li va donar una carta. La carta explicava que en Charles Parker havia fet els tràmits perquè s'enduguessin el seu cosí a l'asil per a malalts mentals de l'estat, a dues-centes milles de distància. En Charles Parker s'havia valgut de la seva influència a la ciutat, i els detalls de l'afer ja havien

quedat resolts. L'Antonapoulos havia de marxar per ingressar a l'asil la setmana següent.

En Singer va llegir la carta unes quantes vegades, i durant una estona va ser incapaç de pensar. En Charles Parker li parlava des de l'altra banda del taulell, però ell ni tan sols va provar de llegir-li els llavis per entendre'l. Al final, en Singer va escriure al petit bloc que sempre duia a la butxaca:

No pot fer això. L'Antonapoulos s'ha de quedar amb mi.

En Charles Parker va sacsejar el cap, esverat. No sabia gaire anglès.

—No és cosa seva —repetia una vegada i una altra.

En Singer sabia que tot s'havia acabat. El grec tenia por que algun dia el fessin responsable del seu cosí. En Charles Parker no coneixia gaire bé la llengua d'Amèrica, però el dòlar americà l'entenia d'allò més bé, i s'havia servit dels seus diners i de la seva influència perquè ingressessin el seu cosí a l'asil tan aviat com fos possible.

En Singer no podia fer-hi res.

La setmana següent va estar plena d'una activitat febril. En Singer parlava sense parar. I, malgrat que les seves mans mai no s'aturaven per descansar, era incapaç de dir tot el que havia de dir. Volia comunicar a l'Antonapoulos tots els pensaments que havia tingut mai a la ment o al cor, però no hi havia temps. Els ulls grisos li brillaven, i la seva cara viva i intel·ligent expressava un gran esforç. L'Antonapoulos el mirava ensonyat, i el seu amic no sabia exactament fins a quin punt l'entenia.

Fins que va arribar el dia que l'Antonapoulos havia de marxar. En Singer va agafar la seva pròpia maleta i hi va col·locar amb tota cura les pertinences comunes més valuoses. L'Antonapoulos es va preparar el dinar que s'havia de menjar durant el trajecte. Cap al tard, van caminar de bracet pel carrer per última vegada. Era una tarda freda de finals de novembre, i les

petites emanacions dels seus alens eren visibles en l'aire del seu davant.

En Charles Parker havia de viatjar amb el seu cosí, però a l'estació es va mantenir apartat d'ells. L'Antonapoulos es va obrir pas a empentes dins l'autobús i es va instal·lar amb uns complicats preparatius en un dels seients del davant. En Singer se'l mirava per la finestra i les seves mans van començar a parlar desesperadament a l'amic per darrer cop. Però l'Antonapoulos estava tan ocupat repassant els menjars diversos que duia a la carmanyola que durant una estona no li va fer cas. Tot just abans que l'autobús s'allunyés de l'andana, el grec es va tornar cap a en Singer amb un somriure inexpressiu i remot, com si ja els separessin moltes milles de distància.

Les setmanes següents no van semblar reals en absolut. En Singer treballava tot el dia assegut al banc de treball de la part del darrere de la joieria, i després, a la nit, tornava a casa tot sol. Més que cap altra cosa volia dormir. Així que arribava a casa de la feina s'ajeia al catre i provava de fer una becaina. Quan jeia endormiscat al catre li venien somnis, i en tots els seus somnis hi havia l'Antonapoulos. Les mans se li movien amb estrebades nervioses, perquè en els somnis parlava a l'Antonapoulos, i el grec el mirava.

En Singer va intentar recordar l'època d'abans que conegués el seu amic. Va intentar rememorar certes coses que havien passat quan era jove. Però cap d'aquelles coses que provava de recordar no semblava real.

Es recordava d'un fet concret, però no tenia cap importància per a ell. Recordava que, tot i que era sord des que era un nen, no sempre havia estat realment mut. S'havia quedat orfe de petit, i l'havien portat a una institució per a sordmuts. Havia après a parlar amb les mans i a llegir. Abans dels nou anys podia parlar amb una sola mà a la manera americana, i també fer servir totes dues mans com feien els europeus. Havia après a

seguir els moviments dels llavis de les persones i a entendre el que deien. Llavors, finalment, li havien ensenyat a parlar.

A l'escola el consideraven molt intel·ligent. Aprenia les lliçons abans que els altres alumnes. Mai, però, no va ser capaç d'acostumar-se a parlar amb els llavis. No li resultava natural, i era com si la llengua fos una balena dins la seva boca. L'expressió vaga en les cares de la gent a qui s'adreçava d'aquella manera li feia pensar que la seva veu devia sonar com la d'una bèstia, o que hi havia alguna cosa repulsiva en la seva parla. Intentar parlar amb la boca se li feia desagradable, però les seves mans sempre estaven a punt per formar les paraules que volia dir. Als vint-i-dos anys havia vingut a aquella ciutat del Sud des de Chicago, i havia conegut l'Antonapoulos de seguida. A partir d'aquell moment ja no havia tornat a parlar amb la boca, perquè amb el seu amic no en tenia cap necessitat.

Res no semblava real llevat dels deu anys amb l'Antonapoulos. En els somnis que tenia quan estava mig adormit veia el seu amic amb una gran vivesa, i quan es despertava se sentia envaït per una solitud enorme i punyent. De tant en tant preparava algun paquet per a l'Antonapoulos, però mai no rebia cap resposta. I els mesos anaven passant, enmig d'aquella buidor plena de somnis.

A la primavera, en Singer va experimentar un canvi. No aconseguia agafar el son, i el seu cos estava molt inquiet. De nit es passejava monòtonament per l'habitació, incapaç de dissipar aquells rampells d'energia. Si aconseguia aclucar l'ull una mica només era durant unes quantes hores abans de l'alba, i llavors queia a plom en un son que durava fins que la llum matinal li batia de cop, com una simitarra, sobre les parpelles que s'obrien.

Va començar a passar les nits vagant per la ciutat. Ja no podia suportar estar-se a les habitacions on havia viscut l'Antonapoulos, i va llogar una cambra en una pensió tronada no gaire lluny del centre.

Feia els àpats en un restaurant només dues illes enllà. Aquell restaurant es trobava a la punta del llarg carrer major, i es deia New York Café. El primer dia va fer una mirada ràpida a la carta, va escriure una nota breu i la va donar al propietari.

Cada matí per esmorzar vull un ou, torrades i cafè — 0,15 dòlars
Per dinar vull sopa (de qualsevol mena), un entrepà
d'embotit i un got de llet — 0,25 dòlars
Sisplau, per sopar serveixi'm tres peces de verdura
(de qualsevol mena, llevat de col), peix o carn
i un got de cervesa — 0,35 dòlars

Gràcies

L'amo del cafè va llegir la nota i li va dirigir una mirada perspicax i discreta. Era un home robust, d'alçada mitjana, amb una barba tan fosca i espessa que la part inferior de la seva cara semblava feta de ferro colat. Normalment s'estava dret al costat de la caixa enregistradora, amb els braços plegats sobre el pit, observant calladament tot el que passava al seu voltant. En Singer va arribar a conèixer molt bé la cara d'aquell home, perquè menjava en una de les seves taules tres cops al dia.

Cada nit, el mut caminava tot sol pels carrers durant hores. De vegades, els vents forts i humits de març refredaven les nits, i plovia a bots i barrals. Però a ell no li importava. Avançava amb passes nervioses, i sempre tenia les mans ficades dins les butxaques dels pantalons. A mesura que passaven les setmanes, els dies es van tornar càlids i letàrgics. La seva agitació va donar pas de manera gradual a l'exhauriment, i un aire de calma profunda va embolcallar la seva persona. A la cara li va aparèixer la pau reflexiva que es veu sobretot en els rostres dels grans afligits o dels grans savis. A pesar de tot, continuava vagant pels carrers de la ciutat, sempre en silenci i sempre sol.